

Habitat Elementen voor de Huismus

Opmerkingen vooraf

I. Alles in meervoud

Bied alles dat er aangeboden wordt in meervoud aan. Reken daarbij op rond de 50 of 60 individuen. Dat zijn ongeveer 20 broedparen plus de beschikbare ongepaarde Huismussen, zoals dat in populaties mussen gaat. 20 broedparen is voor huismussen een levensvatbare populatie-grootte.

Omdat huismussen het liefst in een groep leven, komen ze ook vaak in groepjes aan, als ze komen. Bovendien moet alles bij de huismus zo snel mogelijk gebeuren, omwille van hun veiligheid. Ze staan onderaan in verschillende voedselketens en hebben daardoor veel natuurlijke vijanden. Daardoor is het nodig voor ze, om allemaal tegelijk te kunnen eten, baden, stofbadend en dergelijken. Gebeurt dat namelijk groepsgewijs, dan is er meer kans dat één van de groepsleden een mogelijk gevaar tijdig ontdekt, zodat de groep op tijd een alarmsignaal krijgt en terug in de dekking van het groen kan duiken, zoals dat bij huismussen gaat.

II. 50 meter radius

Wanneer een broedkolonie huismussen in stand moet worden gehouden, zonder enige vorm van verslechtering in de overlevings-kansen, dan is het een belangrijke voorwaarde dat alle onderstaande habitat elementen, gedurende de hele periode dat werkzaamheden plaats vinden, binnen een straal van ongeveer 50 meter rond de nesten beschikbaar zijn.

III. bekend gezelschap

Waar Huismussen leven, zijn vaak ook Gierzwaluwen en diverse soorten vleermuizen te vinden. Je kunt de drie soorten veelal als indicatoren voor elkaars aanwezigheid gebruiken.

IV. Bouwbesluit

Voor het aanbrengen van nest- en verblijfplaatsen van de Huismus bent u NIET verplicht zich aan de voorgeschreven maten voor gaten in gevel of dak te houden. Dit betekent dat u GERUST UW VOGELSCHROOT KUNT VERWIJDEREN om zo op bijzonder voordelige wijze uw maatregelen ten gunste van de Huismus te treffen. Sterker nog; voor het alsnog aanbrengen ervan heeft u een ontheffing van de F&F Wet nodig.

Citaat Bouwbesluit 2012 art. Artikel 3.73 lid 2:

"In afwijking van het eerste lid is een grotere opening [dan 0,01m in gevel of dak] toegestaan voor een nest of een vaste rust- of verblijfplaats voor bij of krachtens de Flora- en Faunawet beschermde diersoorten."

===

Wat heeft een levensvatbare populatie huismussen nodig

I. Voedsel in de vorm van zaden

Een populatie huismussen komt in eerste instantie af op voedsel in de vorm van zaden. Heden ten dage zijn het meestal enkele inwoners die een voerplaats voor vogels inrichten, en die daarmee huismussen de kans geven terug te komen naar gebieden die door mussen verlaten waren. Deze voedselbron moet bestendig worden.

Dat kan gedaan worden met behulp van grassen, kruidige planten en bloemenvelden. Straatgras, Varkensgras, Witzaad /Kanariezaad (*Phalaris canariensis*), ongepelde rijst/"Paddy", gierst/"wit millet" (*Panicum miliaceum*), tarwe (*Triticum vulgare*), Gerst (*Hordeum vulgare* en ~ *distichon*), zaden van de Tamarisk. Een volledige lijst met zaden is apart aan dit document toegevoegd.

Wil men het bestendigen van dit habitat-element inpassen in het groenbeheer, door maaibeleid aan te passen, beperk dan het maaien tot 1x per jaar en doe dit NIET in het NAJAAR, daar op dat moment juist veel zaden rijp zijn, en deze rijpe velden de Huismus overhalen te gaan disperseren. Maaien dus bij voorkeur in het VOORjaar.

II. Nestgelegenheid met hoog groen in de nabijheid

Een populatie huismussen, die zichzelf in stand moet kunnen houden, heeft nestgelegenheid nodig om middels voortplanting de verliezen goed te maken. De Huismus kent vele predatoren en heeft daardoor jaarlijks zeer hoge verliezen die gecompenseerd moeten worden.

Dit is de reden dat huismussen meerdere nesten per jaar proberen te voltooien. In Nederland kunnen dat bij goede omstandigheden 4 nesten per jaar zijn.

Om deze zelfde reden, zo veel mogelijk gezond uitvliegende nakomelingen, is hoog groen in de nabijheid van de nesten nodig. Dit wordt vaak binnen enkele meters gevonden.

De nesten worden ook buiten het broedseizoen gebruikt, met name door de vrouwtjes die er al in gebroed hebben.

Daarnaast is de Huismus ook nog eens erg storing-gevoelig. Dat wil zeggen dat bepaalde gebeurtenissen makkelijk tot gevolg hebben dat de aanwezige volwassen huismussen:

- a. hun eieren zullen verlaten,
- b. hun jongen gaan proberen te verhuizen (men treft dan dode, nog naakte, jonge mussen op de grond), of
- c. de jongen niet meer durven te naderen waardoor ze verhongeren.

In alle gevallen is het broedsel verloren en zal (meestal) een andere plek gezocht worden om een nieuw nest te beginnen.

Een en ander betekent dat nesten van huismussen essentieel zijn voor de overleving van een populatie en dat tevens van belang is dat de nesten, tussen begin maart en eind september, niet binnen 2 meter genaderd moeten worden. Niet door mensen en niet door materieel.

De Huismus is echter weer wel zeer flexibel met betrekking tot de aard van de nestgelegenheid. Dat varieert van onder-de-dakpannen, tot in Vuurdoorn of Klimop tegen kale muren of in bomen, en zelfs vrijstaand in hoge bamboe. Kunstmatige nestgelegenheid kan bestaan uit gierzwaluwneststenen, mussenpotten, mussenpannen, huiszwaluwnestkommen, nestkasten.

Voorwaarden aan nestgelegenheid zijn:

- de hoogte (minimaal 3 meter boven het maaiveld),
- de nabijheid van de overige kolonie,
- een zekere afstand tussen de broedparen onderling (minimaal 15 tot 30cm),
- een minimale broedruimte van 15 x 8 cm,
- een dak boven de broedruimte,
- een niet te koude oriëntatie (op het zuiden is meestal geen probleem voor de Huismus),
- 3 of 4 meter hoog opgaand groen binnen enkele meters van het nest (uitkijkpost bij naderen en verlaten van nest, plek waar uitvliegende jongen in eerste instantie heen fladderen)

- ongestoord kunnen bouwen, leggen, broeden, voeren en overnachten (op de eieren of de jongen),
- aangebracht op een plaats waar zo min mogelijk verstoring door onderhoudswerkzaamheden te verwachten is*.

* *Van vogelvides is het nut zeer sterk te betwijfelen gezien de plaatsing (vlak boven de dakgoot) en de plaats waar een woning het meest frequent voor onderhoud wordt verstoord (de dakgoot ivm schoonmaken, ontstoppen, schilderen, verduurzamen, etc).*

III. Voedsel in de vorm van insecten

In de derde plaats komt dan het voedsel in de vorm van insecten aan de orde. Het gaat dan om kleine zachte insecten, zonder harde chitine-schilden. Hommels en bijen zijn niks voor huismussen.

Libellenlarven, muggen, vliegmierren, gaasvliegen, houtworm-larven, groene luizen en spinnen zijn daarentegen perfect.

Dit type voedsel is vooral van belang voor de jongen.

Is dit niet binnen een straal van 50m rond het nest aanwezig, dan verhongeren de jongen of blijven ze zwak na het uitvliegen.

Een teken van ondervoeding bij jonge huismussen is soms een witte kleur in de veren.

Insecten worden gevonden in stilstaand water, in dood hout dat met rust gelaten wordt, rond mest en hondenpoep, rond composthoven, en meer van dergelijke plaatsen.

Soms zijn er planten die dergelijke insecten in het bijzonder aantrekken, zoals rozen, klimop, hop en coniferen.

IV. Voedsel in de vorm van bladgroen en vruchten

Ook bladgroen is voor huismussen belangrijk. Andere delen van planten eveneens. Denk maar aan de gele krokussen in het gemeente groen die vroeger, toen er nog veel huismussen waren, in het voorjaar gekannibaliseerd werden. Ook bepaalde planten worden graag gegeten. De *Eleagnus ebbingei* en de *Indigofera heterantha* zijn er daar twee van. Groentetuintjes krijgen bezoek van mussen wanneer daar jonge bonenplantjes en sla staan. Het plantenmateriaal lijkt gebruikt te worden om de medicinale werking ervan. De gele krokusbladeren zitten bijvoorbeeld vol pro-vitamine A.

Aan vruchten eten huismussen appels, abrikozen, peren, bramen en besjes van de *Berberis*.

Alle andere bessen kunt u rustig aan de huismussen overlaten, daar doen ze niets mee.

V. Roesten (slaapplaatsen) voor de juvenielen, de ongepaarde vrouwtjes en alle mannetjes

De slaapplaatsen voor huismussen worden vaak over het hoofd gezien maar zijn broodnodig om een populatie in stand te houden. In de nesten mogen namelijk alleen de vrouwtjes slapen, en de jongen die nog niet uitgevlogen zijn.

Alle mannetjes, alle ongepaarde niet-broedende vrouwtjes en alle jonge uitgevlogen huismussen van dat jaar, al die anderen-dan-de-broedende-vrouwtjes met kroost, moeten hun slaapplaats buiten het nest zien te vinden.

Vaak is dat de onderste rand van een dak, onder de dakpannen, als dat nog open is. Is er 3 of 4 meter hoge groenblijvende beplanting in de buurt, dan kiezen ze dat ook als roest. Mits binnen 50 meter van de nesten. Een roest van huismussen kun je alleen rond zonsopgang of rond zonsondergang vinden. Dat is dus het hele jaar door een ander tijdstip.

Waar een mens iedere dag op een vaste tijd begint met werken, daar wordt een Huismus geregeerd door het licht. Pas als het licht begint te worden kunnen ze iets zien. Pas dan is het dus veilig om weer tevoorschijn te komen. Huismussen in het donker op hun roest storen is dan ook voor mussen een van de meest angstaanjagende gebeurtenissen. (Vuurwerk met oud&nieuw.)

Een doeltreffende, zeer goedkope en nette manier om voor roesten te zorgen is het verwijderen van vogelschroot van de dakranden. Dit creëert veel veilige slaapplaatsen voor de Huismus.

Het is volledig in overeenstemming met het bouwbesluit zoals dat tot 2012 geldig was EN met het huidige bouwbesluit zolang het gedaan wordt met het oog op nest- en verblijfplaatsen voor de Huismus.

VI. Schuilplaatsen overdag nabij nesten, voedselbron en baden

Bij vaste voedselbronnen, drink- en badplaatsen dient een dikke, dichte, 1,5 m hoge groenblijvende struik aanwezig te zijn waar de hele groep huismussen zich bij nood direct in kan verstoppen. Bij nesten moet dit groen liefst 3 meter hoog zijn, of meer. Dit is vanwege het grote aantal predatoren waar de Huismus mee te maken heeft. (huiskatten, sperwer, ekster, gaai, kauw, marter, specht, meeuw.) Dit kan het beste bestaan uit een stekelige heester die zeer regelmatig gesnoeid wordt en daardoor zeer dicht is geworden. Groenblijvend zou het allerbeste zijn. Zoals een Pyracantha (Vuurdoorn) bijvoorbeeld. Meidoorn is een goede tweede maar niet wintergroen. Zijn stekels geen optie, dan zijn coniferen, Lonicera nitida, bamboe (niet woekarend), Viburnum tinus, eleagnus ebbingei en dergelijken goede opties. Of desnoods een combinatie van meidoorn en klimop, bamboe en klimop et cetera.

VII. Zonnebad (maakt parasieten actief)

Omdat huismussen in een groep leven, vaak heel dicht op elkaar verblijven (bijvoorbeeld na een vlucht de struiken in), en jaar na jaar hetzelfde nest gebruiken is het voor huismussen noodzakelijk de parasieten goed kwijt te kunnen raken. Daartoe is een plaats om te zonnebaden noodzakelijk. De warmte van een zonnebad maakt de parasieten actief waarna het makkelijker is ze met zand of stof uit de veren te schudden.

Voor zonnebaden worden vaak hoge struiken of daken op het zuiden gebruikt. Dit is meestal wel automatisch ergens in de directe omgeving te vinden.

VIII. Zandbad

(parasieten uitschudden, "handdoek" na waterbad en grit in de maag)

Een zandbad is om dezelfde redenen als vermeld bij zonnebad noodzakelijk. Hiermee worden de parasieten uit het verenkleed geschud. Ook hier moet ruimte genoeg zijn voor de groep huismussen in eens. Niet iedereen zal stofbaden, maar de juvenielen die in de loop van het jaar zullen verschijnen hebben ook het stofbad nodig.

IX. Water- en drink bad dat in winter bereikbaar blijft

(verenkleed en onbedekte lichaamsdelen schoon maken)

Schoon drink- en badwater kan het best uit stromend water komen zodat het zichzelf ververst. In het water gevallen viezigheid kan dan niet de badende of drinkende huismussen besmetten. Met name in het najaar zijn huismussen vatbaar voor ziekten. Bovendien bevriest stromend water minder snel dan stilstaand water van bijvoorbeeld een vijver. Ook voor badwater is stromend water het beste want in de winter het langst nog onbevoren en dus beschikbaar.